

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

TOPLANTI RAPORU

Konu OAA Arkeoloji, Kültürel Miras ve Tarihi Dokunun Korunması Çalışma Grubu Toplantısı
No 240330-CG

Tarih 30.03.2024
Saat 10:00
Yer Çevrimiçi, Zoom

Katılımcılar Asaf Cem Asfuroğlu
Çağlayan İnce
İrem Sertelli
Mithat Rende
Şerif Süveydan
Aslı Özbay
Can Binan
Can Okkalı
Deniz Aslan
Erkan Kambek
Gülsün Tanyeli
Mert Nezih Rıfaioğlu
Mustafa Hamdi Sayar
Nilüfer Yöney Baturayoğlu
Numan Tuna
Özer Kök
Özgür Deniz Emir
Selahattin Yaman
Sevim Aslan

Hazırlayan Çağlayan İnce, Şerif Süveydan | 02.04.2024

Toplantı İçerik Başlıkları

- Arkeoloji, Kültürel Miras ve Tarihi Dokunun Korunması başlığına yönelik aşağıda belirtilen konular görüşülmüştür:
 - Depremi ardından Antakya’da yürütülen enkaz kaldırma çalışmalarının bir nevi arkeolojik ve kültürel miras soykırımına haline dönüşmüş olduğu söylenebilir. Kültürel miras konusunda uzmanların ve ilgili sivil toplum örgütlerinin belirli aralıklarla kamuoyunda gündem oluşturan duyurularına ve çağrılarına rağmen bu kaybın önüne geçilmesi mümkün olmadı. Depremde zarar gören tescilli yapıların kalıntılarının yerinde korunması için gereken hassasiyetin gösterilmemesi, bu yapıların önemli bir kısmının kalıntılarının özensiz bir şekilde kaldırılması ve depo alanlarına taşınması, “Çevre Uyumlu Geleneksel Yapı” dokusunun kayıt alınmadan büyük oranda “temizlenmesi” sonucunda Antakya’nın tarihi dokusunda geniş boşluklar açılmış durumdadır. Özellikle tescilli olmayan “Çevre Uyumlu Geleneksel Yapı” niteliğindeki dokunun rölevelerinin yeterli nitelikte olmaması önemli bir sorundur. Şehrin tarihi dokusunda açılan büyük boşlukların imar faaliyeti kapsamında nasıl yeniden inşa edileceği sorusu bu bağlamda büyük bir soru işareti olarak önümüzde durmaktadır.

Bu alanda çalışma yapan üniversite ve koruma kurumlarının ellerindeki verilerin ortak erişime açık bir arşivde bir araya getirilmesi için girişimlerde bulunulmalıdır. Ortak Akıl-Antakya'nın bulut deposu bu verilerin arşivlenmesi için kullanılabilir.

- b. Tescilli yapıların veya tescilli olmayan ama tarihi çevre uyumlu yapıların restorasyon sürecinde ulusal firmaların yerelde tecrübesi az mimarlarla yürüttüğü rekonstrüksiyon çalışmaları risk oluşturmaktadır. Ankara'da Hamamönü veya Diyarbakır Sur'da örneklerine rastlanan "hızlı ve kolay" restorasyon çalışmaları niteliksiz rekonstrüksiyon örneklerinin ortaya çıkması ile sonuçlanabilir. Tarihi bölgede niteliksiz ve özensiz restorasyon sonuçlarının önüne geçmek için bu tür geleneksel yapıların güçlendirilmesi, tamiri, restorasyon teknikleri için yol ve yöntemleri gösteren rehber kitapçıkların hazırlanması acil bir ihtiyaçtır.
- c. Şehrin tarihsel hafızası açısından önemli anıtsal yapıların restorasyonu Vakıflar Kurumu'nun denetiminde devam etmektedir. Bu yapılar için özenli bir sürecin tatbik edildiği söylenebilir.
- d. Antakya'nın yakın döneme ait kentsel dokusunun yanı sıra şehrin eski çağlara ait ve çok az bir kısmı gün yüzüne çıkarılmış katmanlarının nasıl ele alınacağı bu bağlamda düşünülmesi gereken bir başka sorundur. Koruma perspektifi açısından toprak altında olduğu bilinen arkeolojik katmanlara ilişkin ilkesel yaklaşımların tartışılarak öncelikle bu konudaki kararların verilmesi uygun olacaktır. Ancak arkeolojik katmanların karmaşıklığı, kazı miktarının büyüklüğü, bu çalışmalar için tahsis edilebilecek kaynakların sınırları dikkate alındığında kararların dikkatle alınması gerektiği açıktır. 1934 yılı kazılarının verileri, yakın dönemde Antakya Müze Otel ve Hipodrom bölgesinde yürütülen kazılar dikkate alınarak genel bir ilkesel tutum belirlenebilir. Modern döneme ait yapıların niteliksiz olduğu ve toprak altında antik şehrin merkezinin bulunduğu tahmin edilen Küçükdalyan ile güneyde Müze Otel'e kadar olan bölge kazı çalışmaları için potansiyeli yüksek bir alandır. Şehir merkezinde Bakanlığın hibe programından faydalanan yaklaşık 200 civarındaki tescilli yapının ve özel girişimle restorasyon sürecine başlanan tarihi doku ile uyumlu yapıların harita üzerinde işaretlendiği bir çalışma ilkesel bir yaklaşım için yol haritası sunabilir.
- e. Tescilli yapılar için Bakanlığın sunduğu hibe programından yararlanmak üzere 15 Haziran'a kadar yapılan başvurular büyük oranda kabul edilmişti. Bu süreçte başvuru yapmayanlar için tanınan ek süre içinde teslim edilen 280 civarında başvuru henüz sonuca ulaşmamış halde bekliyor. İlk dönemde hibe başvurusu kabul edilen mülk sahiplerinin bir kısmı geçtiğimiz aylarda Bakanlığın yönlendirmesiyle binanın müelliflerinden feragatname alarak proje ve yapım işini Bakanlığa teslim etmişti. Ancak geçen sürede koruma projelerinde herhangi bir ilerleme sağlanmadığı görülmektedir. Projelerin temininde sorun yaşayan ve hibe başvurusu bekletilen mülk sahiplerinin zaman içinde karşılaştıkları belirsizlikler nedeniyle mülklerini elden çıkarma eğilimine girdiği görülmektedir. Bu belirsizliğin bölgenin demografik yapısı ve yaşamı açısından önemli bir sorun olduğu tespit edilmelidir.
- f. Antakya'nın mekânsal ve kültürel hafızası açısından mülkiyet dokusu, bu mülkiyet dokusu tarafından tanımlanan kullanım ve geçiş hakları şehrin karmaşık mekânsal

O R T A K A K I L - A N T A K Y A

kurgusunu ve sosyal yaşamını yansıtan önemli bir veridir. Mülk sahipleri zaman içinde değişse de şehrin katmanlı tarihi dokusunu, etnik ve dini grupların kendine has yaşamını, Antakyalıların sosyal hafızasını üreten asli unsurlardan biri mülkiyet dokusudur. Tarihi alanda yürütülecek koruma ve restorasyon çalışmalarında mülkiyet dokusunun korunmasına önem verilmelidir. Bakanlık koordinasyonunda yürütülmekte olan Koruma Amaçlı İmar Planı'nda tarihi bölgede mülkiyet dokusunun korunması yönündeki karara uyulduğu belirtilmiştir.

- g. Prof. Dr. Numan Tuna'nın 1986 yılında Antakya için yapmış olduğu mahalle bazındaki çalışma OAA'nın yürütmekte olduğu haritalama çalışmasına katkı sağlayabilir. Bu bağlamda söz konusu çalışmanın verilerinin OAA ile paylaşılması önerilmiştir.

Toplantı Kararları

1. Toplantı katılımcılarından çalışma grubu kapsamında master plan raporuna için öneri ve katkılarını kısa bir metin halinde OAA'ya iletmelerine,
2. Tartışma Belgesi ve Çalışma Kağıdı'nda belirtilen problem tarifleri veya benzeri problemler için spesifik öneriler sunmalarına,
3. Çalışma grubu kapsamında organize edilecek bir sonraki toplantıda öne çıkan konuların görüşülmesine ve rapor doğrultusunda geliştirilmesine,

karar verildi.